

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра загальної та клінічної психології

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни

ДУХОВНІ ПРАКТИКИ У КЛІНІЧНІЙ ПСИХОЛОГІЇ

підготовки магістрів
зі спеціальності 053 Психологія
ОПП «Клінічна психологія»

Силабус навчальної дисципліни «Духовні практики в клінічній психології» підготовки магістрів зі спеціальності 053 Психологія, ОПП «Клінічна психологія».

Розробник: Лазорко Ольга Валеріївна – доктор психологічних наук, професор кафедри загальної та клінічної психології.

Затверджено на засіданні кафедри загальної та клінічної психології, протокол №1 від 29.08.2024 р.

Погоджено
Гарант ОПП «Клінічна психологія»

проф. Лариса ЗАСЄКІНА

I. Опис навчальної дисципліни

1.1. Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-наукова програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Спеціальність – 053 Психологія	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/ 4	ОПП «Клінічна психологія»	Рік навчання <u>1</u>
ІНДЗ: <u>1</u>		Семестр <u>2</u>
Мова навчання		Лекції <u>10</u> год.
		Практичні (семінарські) <u>14</u> год.
		Самостійна робота <u>88</u> год.
		Консультації <u>8</u> год.
		Форма контролю: залік
		Українська

II. Інформація про викладача

ППП: Лазорко Ольга Валеріївна

Науковий ступінь: доктор психологічних наук

Вчене звання: професор

Посада: професор кафедри загальної та клінічної психології

Контактна інформація: 050 5229454, lazorko.olha@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щосереди з 15.00 до 16.00 в кабінеті Н-38. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

III. Опис дисципліни

Навчальна дисципліна «Духовні практики у клінічній психології» належить до циклу вибіркових дисциплін професійної підготовки магістра, вивчається у другому семестрі, формою контролю є залік. На вивчення навчальної дисципліни відведено 4 кредити (120 годин), у тому числі: 10 годин лекційних, 30 год. практичних, 72 год. самостійної роботи.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є світовий досвід використання духовних практик для розвитку та саморозвитку особистості у психологічному дискурсі в клінічних умовах. Студенти дізнаються, як духовність може впливати на психічне здоров'я і як вона може бути використана в клінічній практиці для поліпшення благополуччя пацієнтів. Силабус ґрунтується на системному підході підготовки сучасних магістрів і компетентнісному підході до визначення якості підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти, здатних працювати відповідно до сучасних вимог.

Пререквізити: Вивчення дисципліни базується на дисциплінах загального та професійного циклів підготовки попередніх років навчання: Загальна психологія; Психологія особистості; Клінічна психологія тощо.

Метою викладання навчальної дисципліни «Духовні практики у клінічній психології» є формування в здобувачів освіти цілісної системи знань і вмінь в галузі психології духовних практик,

а також розкриття значення духовних практик у клінічній психології як інструменту психотерапевтичної допомоги, розвитку клієнта та саморегуляції психолога. Важливою ціллю дисципліни є також трансляція загальнолюдських цінностей, деонтологічних основ професійної діяльності клінічного психолога. По закінченні курсу здобувачі освіти будуть володіти широким спектром духовних практик; вміти налагоджувати контакт із клієнтом або клієнтською групою, забезпечувати безпеку та довіру; враховувати психічний стан, особистісні якості, культурний та інтелектуальний рівень тощо при організації терапевтичної зустрічі; надавати інтерпретацію і забезпечувати вербальні зворотні зв'язки; аналізувати й використовувати в умовах клініки різноманітні духовні практики.

Завдання навчальної дисципліни:

- дати уявлення про поняття духовності та духовного розвитку;
- ознайомити з основними психологічними концепціями духовності особистості як психологічного феномену, дати загальну характеристику сучасних методологічних та практичних проблем клінічної психології у контексті духовної парадигми психології,
- розкрити психологічні особливості впливу духовних практик Сходу та Заходу на особистість людини;
- забезпечити на цій основі розширення клініко-психологічної й аутопсихологічної компетентностей студентів майбутніх клінічних психологів.
- сприяти розвитку практичних навичок інтеграції духовних технік у терапевтичний процес.
- дотримуватися академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів;
- виявляти ініціативу та соціальну відповідальність за результати прийняття рішень у різних нестандартних ситуаціях.

Основне завдання навчальної дисципліни – сприяти психологічній підготовленості магістрів до професійної діяльності.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК) Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальна компетентність.

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами

Фахові компетентності.

ФК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

ФК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.

ФК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

ФК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

ФК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

ФК11. Розробляти й реалізовувати проекти з підтримки психічного здоров'я особистості.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН2. Вміти організувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПРН3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

ПРН6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПРН7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПРН11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН12. Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей психічного розвитку в нормі і патології та функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ/ Лаб.	Сам. роб. /К.	Методи та технології викладання	Форма роботи/ форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Духовність як об'єкт психологічного аналізу						
Тема 1. Духовність особистості як психологічний феномен. 1. Хвороба і страждання з точки зору духовної парадигми. 2. Роль духовності в психотерапії 3. Етичні аспекти використання духовних практик	13	2		10/1	лекція-командно-орієнтоване навчання / Office 365.	КДС
Тема 2. Сучасні концепції духовного розвитку та саморозвитку особистості у психологічному дискурсі 1. Психологічні теорії духовного розвитку (гуманістична психологія, трансперсональна психологія,	15	4		10/1	лекція-командно-орієнтоване навчання / Office365.	КДС

екзистенційна психологія) 2. Сучасні концепції духовного розвитку (модель Кена Вілбера: Інтегральна теорія розвитку; теорія позитивної дезінтеграції К.Дабровського); концепція «Потоку» М. Чіксентмігаї; сучасні практики майнфулнес) 3. Духовний саморозвиток: ключові компоненти						
Тема 3. Взаємозв'язок духовності та психічного здоров'я 1. Духовність vs релігійність 2. Вплив духовності на психічне здоров'я. Духовність як ресурс 3. Нейропсихологія духовності 4. Ризики духовності для психічного здоров'я	15	4		10/1	лекція-командно-орієнтоване навчання / Office365.	КДС
Разом за модулем 1	43	10	0	30/3	-	-
Змістовий модуль 2. Клінічні аспекти застосування духовних практик в роботі психолога						
Тема 4. Медитативні практики в клінічній психології 1. Види медитацій 2. Нейрофізіологічні механізми та ефекти медитації 3. Використання медитативних технік для роботи з тривожністю та депресією	17		10	10/1	лекція-командно-орієнтоване навчання / Office365.	РМГ/12
Тема 5. Дихальні техніки як духовна та терапевтична практика 1. Техніки дихання 2. Вплив дихальних практик на регуляцію стресу та нервову систему 3. Застосування в роботі з ПТСР	30		10	10/1	лекція-командно-орієнтоване навчання Office365.	РМГ/12
Тема 6. Духовні практики у роботі з екзистенційними кризами та втратами. 1. Екзистенційна психологія та духовність 2. Робота з горем, смертю, пошуком сенсу життя	30		10	22/3	лекція-командно-орієнтоване навчання Office365.	РМГ/12

3. Духовність як ресурс у терапії важких життєвих ситуацій						
Разом за модулем 2	77	0	30	42/5	-	60
Види підсумкових робіт						Бал
ІНДЗ						40
Всього годин/ Балів	120	10	30	72/8	120 год.	100 балів

Примітки:

Office 365 одна з форм навчання або симбіоз у формі он-лайн лекцій під час карантинних обмежень.
 Форма контролю: КДС – командна дискусія, РМГ – робота в малих групах, ІНДЗ – індивідуально-дослідне завдання.

Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Тема
Змістовий модуль 1. Духовність як об'єкт психологічного аналізу	
1.	<p>Тема 1. Категорія духовності та плюралізм її визначень. (12 год.)</p> <p>Завдання для самостійного опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняльний аналіз визначень духовності: <ul style="list-style-type: none"> • Ознайомитися з мінімум 5 різними визначеннями духовності у психології, релігієзнавстві та філософії. • Написати порівняльний аналіз (до 500 слів), де зазначити спільні риси, відмінності та сучасні тенденції. 2. Рефлексивне есе на тему “Що означає духовність для мене як майбутнього психолога?” <ul style="list-style-type: none"> • Описати власне розуміння духовності з акцентом на професійний контекст. 3. Аналіз кейсів: <ul style="list-style-type: none"> • На основі прикладів із літератури, описати, як поняття духовності враховується у терапії (1–2 кейси).
2.	<p>Тема 2. Концепції духовності людини. Духовні якості. Духовна культура. Духовний потенціал (12 год.)</p> <p>Завдання для самостійного опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Створення таблиці:

	<ul style="list-style-type: none"> • Вибрати 3-4 концепції духовності (гуманістична, трансперсональна, екзистенційна тощо) і порівняти їх за критеріями: визначення, ключові характеристики, практичне застосування у психології. <p>2. Розробка власного “профілю духовного потенціалу”:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Оцінити власні духовні якості, опираючись на концепцію духовного потенціалу. <p>3. Підготовка огляду літератури:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Знайти 3–5 наукових статей про вплив духовності на розвиток особистості та написати огляд (до 700 слів).
3.	<p>Тема 3. Контroversивні аспекти використання духовних практик в контексті клінічної психології. Етичні засади впровадження духовності в клінічну практику (12 год.)</p> <p>Завдання для самостійного опрацювання:</p> <p>1. Етичний аналіз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ознайомитися з етичними принципами АРА чи інших асоціацій та описати ризики, пов’язані з нав’язуванням духовних практик клієнтам. <p>2. Складання пам’ятки:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Створити пам’ятку для психологів “Етичні аспекти впровадження духовних практик у терапії”. <p>3. Дискусійний аналіз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Вивчити два контroversійні погляди на використання духовності у терапії (наприклад, критика і підтримка майндфулнес) та підготувати короткий звіт (до 500 слів).
Змістовий модуль 2. Духовні практики у контексті прикладного аспекту психології	
4.	<p>Тема 4. Психотравма як наслідок кризової ситуації: духовний вимір. (12 год.)</p> <p>Завдання для самостійного опрацювання:</p> <p>1. Аналіз кейсів:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Вибрати реальний або описаний у літературі випадок роботи з психотравмою, де було інтегровано духовні практики. <p>2. Рефлексивне есе:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Написати есе (до 700 слів) на тему “Як духовність допомагає подолати

	<p>психотравму”.</p> <p>3. Розробка моделі роботи з психотравмою:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Скласти модель терапевтичної сесії з використанням духовних практик для клієнта, що пережив психотравму.
5.	<p>Тема 5. Практичні інструменти використання духовних практик у сучасній психотерапії. (12 год.)</p> <p>Завдання для самостійного опрацювання:</p> <p>1. Розробка програми терапії:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Скласти план 5-сесійної терапевтичної програми з використанням духовних технік (майндфулнес, афірмації, дихальні практики). <p>2. Дослідження ефективності:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Знайти 3–5 емпіричних досліджень про ефективність духовних практик у терапії (депресія, тривожність) та зробити їх огляд. <p>3. Створення відео:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Записати 5–7-хвилинне відео з демонстрацією духовної практики (наприклад, техніки майндфулнес) із поясненням її користі.
6.	<p>Тема 6. Духовні практики як засіб вдосконалення та саморозвитку особистості. (12 год.)</p> <p>Завдання для самостійного опрацювання:</p> <p>1. Щоденник духовних практик:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Протягом тижня виконувати одну обрану практику (наприклад, медитацію чи афірмації) та вести щоденник із рефлексією. <p>2. Розробка посібника:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Створити буклет із практичними рекомендаціями для клієнтів щодо використання духовних технік для саморозвитку. <p>3. Огляд культурних традицій:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дослідити духовні практики в одній обраній культурі (наприклад, індійська, японська) та описати їхній потенціал для психології.

ІНДЗ: Підготувати авторський майстер-клас щодо використання духовних практик в клінічній психології (Орієнтовна тематика додається, можна запропонувати та узгодити власну тему, що стосується магістерського дослідження та його практичних аспектів).

Орієнтовна тематика ІНДЗ

1. Розробка терапевтичної програми з використанням духовних практик

Завдання: Студенти розробляють індивідуальну або групову терапевтичну програму, яка включає одну чи кілька духовних технік (медитація, майндфулнес, дихальні практики, самоспівчуття).

Вимоги:

- Опис цільової аудиторії (вік, проблема, психологічний запит).
- Мета і завдання програми.
- Детальний опис етапів програми (кількість сесій, тематика, методики).
- Очікувані результати та способи їх оцінювання.

2. Проведення практичного заняття з духовними практиками

Завдання: Провести майстер-клас для одногрупників, що демонструє одну з духовних технік у роботі з клієнтом (наприклад, сесію майндфулнес, вправи на самоспівчуття, дихальні практики).

Вимоги:

- Підготувати короткий теоретичний огляд методики (5–7 хвилин).
- Провести практичну частину заняття (15–20 хвилин).
- Обговорити рефлексії учасників та можливості використання техніки у клінічній практиці.

3. Кейс-стаді: інтеграція духовності у роботу з клієнтом

Завдання: Студент аналізує реальний або уявний випадок із клінічної практики, пропонує план роботи з клієнтом, інтегруючи духовні практики.

Вимоги:

- Опис ситуації клієнта (проблема, контекст, запит).
- Теоретичне обґрунтування вибору технік.
- План терапії з використанням духовних практик.
- Очікувані результати і способи їх моніторингу.

4. Дослідження ефективності духовних практик у клінічній психології

Завдання: Провести невелике експериментальне дослідження, оцінюючи вплив обраної духовної практики (наприклад, майндфулнес або афірмацій) на емоційний стан учасників (група або окремі клієнти).

Вимоги:

- Теоретична частина (обґрунтування методу).
- Опис дослідницького дизайну (методи оцінювання, вибірка, кількість сесій).
- Аналіз даних та висновки (кількісний чи якісний аналіз).

5. Створення посібника для клієнтів

Завдання: Створити буклет або посібник із духовними практиками для клієнтів.

Вимоги:

- Теоретична частина (коротко про духовність та її користь).
- Практична частина: опис 3–5 вправ, які можуть бути використані самостійно (з детальними інструкціями).
- Візуалізація: малюнки, схеми, інфографіка.

6. Відеопрезентація духовної практики

Завдання: Студенти знімають відео (10–15 хвилин), де вони пояснюють і демонструють одну з духовних практик (наприклад, медитацію, пранаяму, техніки самоспівчуття).

Вимоги:

- Теоретичний вступ (1–2 хвилини).
- Демонстрація техніки (7–10 хвилин).
- Рекомендації щодо інтеграції у клінічну роботу.

7. Рефлексивний щоденник духовної практики

Завдання: Студент протягом місяця виконує обрану духовну практику (наприклад, медитацію чи майндфулнес) і веде щоденник рефлексій.

Вимоги:

- Теоретичне обґрунтування вибору практики.
- Щоденник рефлексій (емоційні, когнітивні, фізичні спостереження).
- Висновки щодо особистого досвіду і можливості застосування цієї практики у роботі з клієнтами.

8. Розробка авторської духовної практики

Завдання: Студент створює нову або адаптовану духовну практику, яка може використовуватися в клінічній психології.

Вимоги:

- Теоретичне обґрунтування практики.
- Покроковий опис, інструкція для виконання.
- Презентація результатів пілотного тестування (наприклад, на групі одногрупників).

9. Аналіз впливу духовних практик у роботі з психічними розладами

Завдання: Провести аналіз наукових джерел за останні 5 років щодо ефективності духовних практик у терапії певного психічного розладу (депресія, тривожність, ПТСР тощо).

Вимоги:

- Вибір розладу та обґрунтування його актуальності.
- Огляд наукових досліджень.
- Практичні рекомендації для психологів.

10. Створення аудіомедитації або візуалізації

Завдання: Розробити аудіофайл із записом медитації або візуалізації для роботи з клієнтами.

Вимоги:

- Теоретична основа медитації.
- Запис медитації (5–10 хвилин).
- Рекомендації щодо використання.

11. Психоедукаційний вебінар із духовних практик

Завдання: Розробити план та провести вебінар для широкої аудиторії (або одногрупників) про переваги використання духовних практик для психічного здоров'я.

Вимоги:

- Стисла теоретична частина (10 хвилин).
- Демонстрація технік або практичних вправ.
- Залучення аудиторії до активної участі (запитання, рефлексія).

12. Вивчення культурного аспекту духовності у психології

Завдання: Дослідити специфіку духовних практик у різних культурах та їхню адаптацію до сучасної клінічної психології.

Вимоги:

- Вибір культури (східні практики, християнська духовність, шаманські техніки тощо).
- Опис основних практик і їхнього впливу на психічне здоров'я.
- Можливості інтеграції цих технік у роботу з клієнтами різного походження.

13. Створення психоедукаційного буклету

Завдання: Підготувати інформативний буклет для клієнтів про переваги певної духовної практики (майндфулнес, дихання, афірмації тощо).

Вимоги:

- Лаконічна теоретична інформація.
- Практичні рекомендації (інструкції для виконання).
- Візуальне оформлення.

14. Моделювання групової терапії з духовними практиками

Завдання: Створити програму групової терапії, яка включає духовні практики (медитації, дихальні техніки, техніки самоспівчуття).

Вимоги:

- Опис програми: тривалість, структура кожної сесії.
- Цільова аудиторія (наприклад, пацієнти з тривожністю, депресією або ПТСР).
- Очікувані результати та способи їх моніторингу.

15. Інтеграція духовних технік у мультидисциплінарний підхід

Завдання: Розробити план інтеграції духовних практик у роботу мультидисциплінарної команди (лікар, психолог, соціальний працівник).

Вимоги:

- Теоретична основа.
- Опис ролі кожного фахівця в цій моделі.
- Практичні кроки реалізації.

IV. Політика оцінювання

Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані інтегральну, загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання.

Для усвідомленого й системного засвоєння курсу необхідно є систематична навчально-пізнавальна робота здобувачів освіти в усіх видах і формах її організації: лекції, практичні заняття, лабораторні заняття, консультації, самостійна робота.

Контроль успішності здобувачів освіти здійснюється з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання.

Аудиторні заняття переважно проводяться у вигляді лекцій, найчастіше – командно-орієнтованих лекцій та командно-орієнтованих дискусій. Упродовж курсу застосовуються усі етапи командно-орієнтованого навчання: до-аудиторна підготовка, вирішення проблемних завдань (кейсів, проблемних задач), командні та між-командні дискусії, робота у малих групах.

Участь у цих видах робіт та представлення ІНДЗ є умовою здачі заліку. За наявності поважних причин пропусків див. п. *Несвоєчасне виконання завдання*.

Здобувачам освіти може бути зараховано результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті (професійні (фахові) курси/тренінги, громадянська освіта, онлайн-освіта, стажування). Процес зарахування регулюється [Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки](#), і рішенням науково-методичної комісії факультету від 03.02.2022 року, протокол № 7.

Здобувачі освіти, які є членами наукових проблемних груп, авторами статей і тез, доповідачами на наукових конференціях, переможцями та активними учасниками фахових студентських олімпіад, мають право протягом семестру за кожен виконаний вид діяльності одноразово отримати додаткові бали до відповідного ОК, якщо здійснена активність здобувачів відповідає профілю курсу. У цьому випадку студент інформує викладача/ів про свої здобутки. Викладач має право самостійно визначити валідність, заявлених студентом отриманих результатів та приймає рішення щодо зарахування або незарахування таких балів:

– 3 бали – за результативну роботу у студентській проблемній групі (систематичне відвідування, обговорення), публікацію тез (підготовку матеріалів конференції) або виступ/и на конференції/ях без публікації/й, участь у I етапі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт;

- 5 балів – за публікацію статті/ей у збірнику студентських наукових праць, перемога у I етапі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт;
- 10 балів – за публікацію статті (статтей) у збірнику наукових праць, що входить до категорії Б, або призове місце на II етапі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт;
- 15 балів – за перше місце на I етапі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт.

За умови представлення здобувачами освіти документів (сертифікатів, свідоцтв тощо), що засвідчують отримані результати та відповідають тематиці, обсягу та результатам навчання, викладач може зарахувати відповідну тему згідно з розподілом балів за теми.

Підтвердження подається здобувачем освіти викладачеві курсу не пізніше ніж за 10 днів до дати останнього заняття з дисципліни. При цьому студент у встановлені терміни подає заяву на ім'я проректора та долучає усі необхідні документи до розгляду. Матеріали розглядаються на засіданні Предметної комісії, створеної розпорядженням декана факультету відповідно до схвальної резолюції проректора з навчальної роботи та рекрутації з урахуванням. [Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки](#), і рішенням науково-методичної комісії факультету від 03.02.2022 року, протокол № 7.

Несвоєчасне виконання завдання.

Здобувач освіти, що з певних причин не відвідує лекції, зобов'язаний аргументувати свою відсутність і представити конспект пропущеного заняття. Якщо студент відсутній на практичному та лабораторному занятті, то, залежно від виду діяльності, передбаченого навчальною програмою, студент проходить усне опитування на пропущену тематику або демонструє навички роботи, що їх передбачено відповідним видом діяльності.

За умови участі здобувачів освіти у навчанні з елементами **дуальної освіти** передбачено можливість самостійного опрацювання студентами матеріалів навчальних занять протягом одного дня на тиждень та зарахування їхніх результатів до загальної кількості балів поточного контролю.

- *Процедура оскарження результатів контрольних заходів.*

- Здобувачі освіти мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів та очікувати, що його буде розглянуто згідно із заздалегідь визначеними процедурами у ЗВО (див. [Положення про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ВНУ імені Лесі Українки](#), пункт 5 «ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ»).

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом на практичних заняттях під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг їх виконання; якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань; ініціативність у навчальній діяльності.

Враховуючи те, що основне завдання курсу – вдосконалення вмінь організовувати дослідження з урахуванням вимог етичних стандартів, підготовка документів до розгляду для Комітету з етики клінічних досліджень та оцінювання проєктів в якості експерта, поточний контроль представлений в оцінюванні дослідницьких вмінь студентів, що втілюється виключно у вигляді ІНДЗ.

Обов'язковими є:

поточний контроль – представлення ІНДЗ (40 балів), участь у практичних заняттях (60 балів). Сумарна оцінка за ІНДЗ та практичні завдання оцінюється як поточний контроль і становить максимум **100** балів.

Відвідування практичних занять є обов'язковим. У форс-мажорних ситуаціях навчання може проходити також в он-лайн формі (за погодженням з кафедрою).

Академічна доброчесність: виконані завдання магістрами мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями з опорою на представлені зразки оформлення необхідних для клінічних досліджень документів. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної не доброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів.

Здобувачі освіти мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів та очікувати, що його буде розглянуто згідно із заздалегідь визначеними процедурами у ЗВО (див. [Положення про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ВНУ імені Лесі Українки](#), пункт 5 «ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ»).

- ***Дотримання правил навчальної етики та академічної доброчесності:***

- Дотримання академічної доброчесності, згідно Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки, здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

- Основні види відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності (ч. 6 статті 42 Закону України «Про освіту») :

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);

- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;

- відрахування з університету (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);

- позбавлення академічної стипендії;

- позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання.
- Із загальними засадами, цінностями, принципами та правилами етичної поведінки учасників освітнього процесу, якими вони повинні керуватися у своїй діяльності, можна ознайомитися у [Кодексі академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.](#)

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 5 балів). Перескладання відбувається із дозволу кафедри за наявності поважних причин.

V. Підсумковий контроль

Навчальним планом передбачено залік (2-ий семестр). Залік може бути виставлений за умови накопичення магістром 60 балів за практичні та ІНДЗ.

Докладніше про поточне та підсумкове оцінювання – за покликанням. https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_potochne_pidsumkove_otsiniuvannia_znan.pdf

На іспит виносяться основні питання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Форма проведення заліку – усне опитування.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК

1. Що таке духовність, і чим вона відрізняється від релігійності?
2. Порівняйте різні визначення духовності у психології, філософії та релігієзнавстві.
3. Яка роль духовності у контексті сучасної клінічної психології?
4. Як поняття духовності змінювалося протягом історії психології?
5. Які основні концепції духовності ви знаєте?
6. У чому полягає суть духовного потенціалу особистості?
7. Що таке духовна культура, і як вона впливає на психологічний розвиток особистості?
8. Охарактеризуйте основні духовні якості, які сприяють розвитку особистості.
9. Які контроверсійні аспекти існують у використанні духовних практик у клінічній психології?
10. Назвіть основні етичні принципи впровадження духовності в терапевтичний процес.
11. У яких випадках використання духовних практик у психології може бути небезпечним?
12. Як уникати нав'язування власних переконань клієнтам у процесі терапії?
13. Як духовність може допомогти клієнту, що пережив психотравму?
14. Охарактеризуйте духовний криз і його прояви.
15. Яка роль духовності у процесі подолання наслідків кризової ситуації?
16. Які техніки духовної підтримки найчастіше використовуються при роботі з психотравмою?
17. Назвіть основні духовні практики, що застосовуються у сучасній психотерапії.
18. Як майндфулнес використовується у терапії тривожності та депресії?
19. Охарактеризуйте техніки самоспівчуття та їхнє значення у клінічній психології.
20. Які дихальні техніки мають духовний вимір, і як вони впливають на психічне здоров'я?
21. Як духовність може бути ресурсом для саморегуляції психолога?
22. Які духовні практики є найефективнішими для роботи з ПТСР?
23. Що таке духовність у контексті екзистенційної кризи?
24. Як техніки афірмацій впливають на психологічне благополуччя клієнтів?

25. Яка роль духовності у терапії хронічного болю?
26. Як духовність сприяє саморозвитку особистості?
27. Чим відрізняються духовні практики у різних культурах?
28. Які аспекти необхідно враховувати при інтеграції духовних технік у мультидисциплінарний підхід?
29. Як нейрофізіологія пояснює вплив духовних практик на психічне здоров'я?
30. Які сучасні дослідження підтверджують ефективність духовних практик у психології?

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Залік
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та інтернет -ресурси

Обов'язкова література

1. Лазорко О.В. Сучасні перспективи використання духовних практик у роботі клінічного психолога. Психологічні перспективи : Луцьк : 2018. Вип. 32. 172-181. DOI: <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2018-32-172-181>
2. Лазорко, О. (2021). АДАПТАЦІЯ УКРАЇНОМОВНОЇ ВЕРСІЇ «SPIRITUAL HEALTH ASESSMENT SCALE» (SHAS). Психологічні перспективи, (38), 150–162. <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2021-38-150-162>
3. Лазорко О. В. Психологія духовних практик: методичні рекомендації до виконання практичних та лабораторних робіт вибіркової навчальної дисципліни [для студентів спеціальності «Клінічна психологія» денної форми навчання] / О. В. Лазорко ; Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, кафедра загальної і соціальної психології та соціології. - Луцьк, 2018. - 31 с. <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/14859/1/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%20%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%20%D0%B4%D1%83%D1%85%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%20%D0%BB%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D1%80%D0%BA%D0%BE%20%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%BA-converted.pdf>
4. Колісник О. П. Духовний саморозвиток особистості : монографія / О. П. Колісник. - Луцьк : Іванюк В. П., 2015. - 476 с. - Бібліогр.: с. 446-475.

5. Помиткін Е.О. Психологічна діагностика духовного потенціалу особистості : посібник / Е.О. Помиткін. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. — 144 с.
http://ipood.com.ua/data/NDR/Psychology/2013_Pomytkin_posibnyk.pdf

Додаткова література

1. Ардашова Я. І. Духовність і психокультура в контексті становлення особистості : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 19.00.04 / Ардашова Я. І. ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - Київ, 2016. - 18 с.
2. Безукладова Л. В. Стан світської духовності в умовах техногенної цивілізації : автореф. дис. ... канд. філософ. наук : 09.00.04 / Безукладова Л. В. ; Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. – Сімферополь, 2011. – 18 с.
3. Белей М. Д. Духовність особистості в контексті найбільш важливих психологічних умов та засобів її формування / М. Д. Белей // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна : [зб. наук. пр.] / Львів. держ. ун-т внутр. справ ; [редкол.: М. Й. Варій та ін.]. - Львів, 2011. - Вип. 1. - С. 19-31. - Бібліогр.: с. 30-31.
4. Беспалов С. Духовність як формотворча складова особистості людини / С. Беспалов // Волин. благовісник. - 2016. - № 4. - С. 13-21. - Бібліогр.: 10 назв.
5. Бех І. Життя особистості у просторі духовності / І. Бех // Початк. школа. – 2011. – № 2. – С. 4–6.
6. Бех І. Д. Психологічні механізми сходження особистості до духовних цінностей / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 2011. – № 2. – С. 37–44. – Бібліогр.: 4 назви.
7. Вовканич С. Духовно-інтелектуальний потенціал буття людини і нації: горизонти розвитку українськості / С. Вовканич // Психологія і сусп.во. - 2012. - № 4. - С. 27-51.
8. Головатий М. Формування духовної особистості в українському контексті / М. Головатий // Персонал. - 2013. - № 5. - С. 18-26. - Бібліогр.: 12 назв.
9. Громов В. Є. Духовність як філософська та соціально-історична проблема : автореф. дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.03 / Громов В. Є. ; Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. - Дніпропетровськ, 2013. - 36 с.
10. Десятник К. Духовність особистості: аксіологічний вимір / К. Десятник // Пед. часоп. Волині. - 2016. - № 2. - С.19-25. - Бібліогр.: 12 назв.
11. Дорофей С. Наукові підходи щодо феномену духовності особистості / С. Дорофей // Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія / М-во освіти і науки України, Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. - Івано-Франківськ, 2015. - Вип. 20, чЧ. 2. - С. 130-136. - Бібліогр.: с. 135-136.
12. Колісник О. Духовний саморозвиток і духовне здоров'я особистості / О. Колісник // Соц. психологія. – 2011. – № 4. – С. 52–62. – Бібліогр.: 16 назв.
13. Колісник О. П. Духовні практики як активний метод саморозвитку особистості в перехідний період суспільства / О. П. Колісник // Психологічні перспективи / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: Л. Засєкіна (голов. ред.) та ін.]. – Луцьк, 2010. – Вип. 16. – С. 101–118. – Бібліогр.: с. 117–118.
14. Колісник О. Психологічна практика духовного саморозвитку особистості [Електронний ресурс] / О. Колісник // Психологія особистості. – 2010. – № 1. – С. 27–34. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/По_2010_1_6
15. Кримський С. Принципи духовності ХХІ століття / С. Кримський // Україна Incognita. ТОП-25 / за заг. ред. Л. Івшиної. - Київ, 2014. - С. 355-379.
16. Лао Дзи. Книга Дао Де Цзин. Книга шляху та гідності. – Київ, Андронум, 2020. – 100 с.
17. Помиткін Е. Духовне подвижництво як вершинний соціально-психологічний феномен життєвого шляху особистості / Е. Помиткін // Соц. психологія. – 2010. – № 2. – С. 59–66. – Бібліогр. : с. 65–66.

18. Савчин М. Автетика духовної сфери особистості / М. Савчин // Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія / М-во освіти і науки України, Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. - Івано-Франківськ, 2015. - Вип. 20, ч. 2. - С. 163-170. - Бібліогр.: с. 169-170.
19. Толле Екхарт. Книга сили моменту тепер. Практика / Е.Толле // Terra Incognita, 2021. - 176 с.
20. Харченко Л. М. Духовність як необхідна умова соціалізації людини / Л. М. Харченко // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки / ВНУ ім. Лесі Українки. - Луцьк, 2011. - № 15 : Філософські науки. - С. 41-45. - Бібліогр.: с. 44-45.
21. Anderson, M. R. (2020). The Spiritual Heart. *Religions*, 11(10), 506. <https://doi.org/10.3390/REL11100506>
22. Dubey, M. J., Ghosh, R., Das, G., Roy, D., Das, S., Chakraborty, A. P., Chatterjee, S., Dubey, S., & Benito-León, J. (2024). Beyond belief and practice: An exploratory literature review and discussion of the differential impact of spirituality and religiosity on mental health disorders. *Journal of Religion and Health*. DOI: [10.1007/s10943-024-02090-9](https://doi.org/10.1007/s10943-024-02090-9)
23. Hage, S. M. (2006). A closer look at the role of spirituality in psychology training programs. *Professional Psychology: Research and Practice*, 37, 303–310. doi:10.1037/0735-7028.37.3.303
24. Kumawat, J. (2023). Effectiveness of a meditation technique sudarshan kriya yoga (SKY) on depression and anxiety: - A systematic review and meta-analysis. *Population Medicine*. <https://doi.org/10.18332/popmed/164643>
25. Lukoff, D. (2007). Spirituality in the recovery from persistent mental disorders. *Southern Medical Journal*, 100, 642–646. doi:10.1097/SMJ.0b013e3180600ce2
26. Oxhandler, H. K., Pearce, M., Fry, N., Tanega, C., & Pargament, K. (2023). Mental health professionals' perspectives on the relevance of religion and spirituality to mental health: A national survey. *BMC Psychology*, 11(439). DOI: [10.1186/s40359-023-01466-y](https://doi.org/10.1186/s40359-023-01466-y)
27. Plante, T. G. (2009). *Spiritual practices in psychotherapy: Thirteen tools for enhancing psychological health*. Washington, DC: American Psychological Association. doi:10.1037/11872-000
28. Post, L., Ganzevoort, R. R., & Leeuw, I. M. V.-de. (2020). Transcending the Suffering in Cancer: Impact of a Spiritual Life Review Intervention on Spiritual Re-Evaluation, Spiritual Growth and Psycho-Spiritual Wellbeing. *Religions*, 11(3), 142. <https://doi.org/10.3390/REL11030142>
29. Rosmarin, D. H., & Pargament, K. I. (2023). Editorial: Spirituality and positive psychology. *Frontiers in Psychology*, 14, 1202359. DOI: [10.3389/fpsyg.2023.1202359](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1202359)
30. Rosmarin, D. H., & Pargament, K. I. (Eds.). (2022). *Handbook of Positive Psychology, Religion, and Spirituality*. Springer. DOI: [10.1007/978-3-031-10274-5](https://doi.org/10.1007/978-3-031-10274-5)
31. Sobhani, S., Rosmarin, D. H., & Pargament, K. I. (2023). Spirituality as a therapeutic approach for severe mental illness: From neurobiology to clinical practice. *Religions*, 15(4), 489. DOI: [10.3390/rel15040489](https://doi.org/10.3390/rel15040489)
32. Swinton J (2001) Spirituality and Mental Health Care: Rediscovering a 'Forgotten' Dimension. *J. Kingsley Publishers*, London, Philadelphia.
33. Yaccarini, C., & Simkin, H. (2023). Depression in healthcare workers: influence of Fear of Death, Spirituality, and Religion. *Subjetividad y Procesos Cognitivos*.